

בס"ד. שיחת* יו"ד שבט ה'תשי"א**.

א. ידוע שישנם חילוקים בין השנה הראשונה להסתלקות להזמן שלאח"ז, ומהם, ש"כ כל י"ב חודש .. נשמתו עולה ויורדת, לאחר י"ב חודש .. נשמתו עולה ושוב אינה יורדת", היינו, שאינו נמצא למטה במקודם.

ואף שחילוק זה הוא אצל כל ישראל, הן אצל יהודים פשוטים, הן אצל גדולי ישראל, וגם אצל נשיאי ישראל, מ"מ, מצד גודל מעלת הצדיקים — צדיק גוזר והקב"ה מקיים², ויתירה מזה, הקב"ה גוזר וצדיק מבטל³, ועד שצדיקים יכולים לפעול שינוי במעשה בראשית* — יכולים הם לשנות כלל זה בהתאם לרצונם.

כלל זה (ש"לאחר י"ב חודש .. נשמתו עולה ושוב אינה יורדת") הוא אצל מי שאינו בעל-הבית על עולם ומלואו, משא"כ צדיקים שנמסרו להם מפתחות של חי', גשמים ותחיית המתים [מפתחות כאלו ששנים מהם בבת-אחת אינם נמסרים לאחד⁴, ואעפ"כ ראינו שלצדיקים נמסרים גם מפתחות אלו בבת-אחת⁵], והם בעלי-בתים על הכל, הרי עאכ"כ שיכולים לבחור לעצמם את מקומם, להיות היכן שמוצאים לנכון שכן טוב יותר.

ב. ובנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר — בודאי שגם עתה רצונו להיות כאן, יחד אתנו:

1) שבת קנב, סע"ב ואילך.
 2) תענית כג, א. זח"ב טו, א.
 3) שבת סג, א. וש"נ. זהר ח"א יו"ד, רע"א. ח"ב שם.
 4) ראה סנהדרין בסופה: "יאמרו שנים ביד תלמיד ואחת ביד הרב".
 (ב) ובנוגע לתירוץ הקושיא בזה — לא נוגע כאן הפלפול ע"פ נגלה*.

(* הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ב ס"ע 494 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים שנרשמו ע"פ סרט-ההקלטה, ובאו בשוה"ג בציוני אותיות. (** יום ההילולא הראשון דכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ויום קבלת הנשיאות (באופן רשמי) ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

(* ענין זה נתבאר בארוכה בשיחת י"ב תמוז שנה זו סל"ה ואילך (תו"מ ח"ג ע' 214 ואילך) — המו"ל.

(א) וכל זה מודגש עוד יותר לאחר ההסתלקות — כמארז"ל (תולין ז, ב. וש"נ) "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן".

אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר היו ג' הענינים דאהבת ה' אהבת התורה ואהבת ישראל (קשורים זכ"ז, ועד ל)דבר אחד⁵ [וכידוע מאמר רבינו הזקן⁶ ש"ואהבת לרעך כמוך"⁷ הוא כלי (פירוש וביאור) ל"ואהבת את ה' אלקיך"⁸], שלכן, מבלי לעשות חשבונות, וויתר הרבי ("ער האָט פאַרביגן") על הגשמיות שלו ואפילו על הרוחניות שלו בשביל אהבת ישראל.⁹

ומזה מובן שכן היא הנהגתו גם לאחר הסתלקותו [ע"ד מארז"ל¹⁰ "כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם" בהנהגה טובה מובטח לו שכך יהי' גם לאחריו כן, ואם הדברים אמורים אצל כל אדם, כל-שכן אצל צדיק, חסידה, שכל ימיו מסר את נפשו, נפשו הטבעית ואפילו נפשו האלקית] — שאף שהענינים דלמטה מעלימים ומבלבלים להענין ד"נהנין מזיו השכינה"¹¹, "זיו תורתן ועבודתן" ולמעלה מזה¹¹, אעפ"כ, מוותר הרבי ורוצה גם עכשיו להיות למטה, יחד אתנו¹².

וכיון שזהו רצונו של הרבי — בודאי יהי' יחד אתנו, וכמ"ש התוספות¹² ש"כשהיא (הנשמה) רוצה היא יורדת".¹³

(8) ואתחנן ו, ה.
 (9) יומא לח, סע"ב.
 (10) עיין רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב וה"ח. ולהעיר מלקו"ת צו טו, ג. תניא אגה"ק ס"ז. ועוד.
 (11) עיין זכ"ח רי, ב. תניא פל"ט (נב, ב): זיו תורתן ועבודתן .. משא"כ באצילות כו'.
 (12) שבת קנג, רע"א.

(5) ראה סה"ש תש"ט ע' 291. וראה גם ספר הערכים — חב"ד ערך אהבת ישראל ס"ו (ע' תרכו ואילך). וש"נ.
 (6) ראה סה"ש תרפ"ט ע' 56. וש"נ. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ס"ע קלד ואילך. ח"ג ע' תכו. ח"ד ע' שלז (נעתק ב"היום יום" ו תשרי).
 (7) קדושים יט, יח.

(לכאורה) להתקשר עם אלה שנמצאים בעוה"ז הגשמי, כיון שלא יתכן שהקשר לעוה"ז הגשמי לא יבלבל בשעת מעשה (לרגע עכ"פ) להתענוג מזיו השכינה כו' — אעפ"כ, מוותר הוא על הטובה שלו לטובת כלל ישראל, מפני שמודגש אצלו בכל התוקף הענין ד"ואהבת לרעך כמוך".

(ז) ולכן, ביחד עם כל העילויים שמתעלה הרבי למעלה מעלה, ועד לעילויים שאי-אפשר להגיע אליהם אפילו ע"י אמירת קדיש (ראה שיחת ט' טבת ס"ב (לעיל ע' 167)), מודגש אצלו בתוקף הקשר עמנו (מצד "ואהבת לרעך כמוך"), כך, שבעליותיו למעלה לוקח עמו את כל תלמידיו, חסידיו ומקושריו, ואפילו אלה

(ג) ובעומק יותר: כאשר מתחשבים לא רק עם טובת הענין דאהבת השם ואהבת התורה, אלא גם עם טובת הענין דאהבת ישראל, הרי, לא זו בלבד שאין הדברים בסתירה זל"ז, אלא אדרבה — ע"י "ואהבת לרעך כמוך" נעשה קשר עמוק יותר ("א" טיפערער פאַרבונד") עם "ואהבת את ה' אלקיך".

(ד) ועאכו"כ בנדו"ד — לאחר ההסתלקות — שעברו כל שנותיו באופן כזה.
 (ה) ובלשון רש"י (סוכה נג, רע"א) — "כל חסיד הוא חסיד מעיקרו".

(ו) כלומר: אף שמצד טובתו של הרבי עצמו, הרי, בעלותו למעלה רואה את כל הענינים של הארת אלקות כמו שהם למעלה, ללא העלמות והסתרים, ובמילא לא כדאי לו

ג. המורם מזה בנוגע לפועל:

אף שנמצאים כבר לאחר יום ההילולא הראשון,

— הנני נמנע לומר או לכתוב "יאָרצייט הראשון",* כי, צריכים לקוות שעד לשנה הבאה יהי' כבר קיום היעד¹⁴ "הקיצו ורננו שוכני עפר", והוא בתוכם, ובמילא לא יהי' עוד "יאָרצייט", ולכן מדייק הנני "יום ההילולא הראשון", כי, עליות (שזהו"ע ההילולא) יהיו גם לאחר כן — וא"כ יכולה להיות ח"ו וח"ו חלישות בההתקשרות — צריכים לידע שאדרבא ואדרבא: ההתקשרות צריכה להתחזק עוד יותר, וכשם שעכשיו מתעלה הרבי בעילוי אחר עליו, צריכים גם אנו להתאזר בכחות נוספים^ט כדי שנוכל להילוות אליו.

ד. זוהי גם התשובה לשואלים בנוגע לאמירת קאָפיטל ע"א (הקאָפיטל דכ"ק מו"ח אדמו"ר המתאים למספר שנותיו¹⁵) — האם צריכים לאמרו גם לאחר יו"ד שבט¹⁶, ועד מתי צריכים לאמרו? והתשובה לזה — שצריכים להמשיך לאמרו עד י"ב תמוז'. ובהקדם השקו"ט האם גם לאחר ההסתלקות ישנו ענין של הוספה

* אבל לא איסור ח"ו, ורק בכלל. ועוד (ועיקר) נוגע בעיקר באמירת "יא"צ הא", דעכצ"ל שהי' ב' כו' — משא"כ כשאומר "יא"צ הב", הרי אפ"ל פי שולל הקודמו¹³.

13) ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א להשואל על מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א "יאָרצייט" בהקדמה לספר קב נקי.
14) ישעי' כו, יט.
15) ראה אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. ושי"נ.
16) ראה גם תו"מ ח"א ע' 149.

ובנוגע לפועל — כפי שהי' הרבי תובע ככל ענין עשי' בפועל — הנה, מהיום בלילה או ממחר בבוקר, צריכים לידע, שהשליחות שהטיל הרבי על כל אחד, בתקפה עומדת, כמקודם כן עתה, ואדרבה, בתוספת-כח ביתר שאת וביתר עוז, דכיון שניתנו כחות נוספים, ה"ז סימן שצריכים להוסיף ולפעול עוד יותר, וכשיוסיפו יותר, תהי' העבודה הבאה בנקל יותר, כיון שכבר התרגלו לכך והסירו (מ'האָט דורכגעבראָכן") את ההעלמות וההסתרים שהיו בעבר.
(י) יום הולדתו של הרבי, שאז תתמלא לו שנה נוספת ("דעמולט וועט דער רבי ווערן עלטער מיט נאָך אַ יאָר").

שרק היתה להם איזו שייכות אליו, שבהיותם נשמות בגופים בעלמא דין יוכלו להתעלות מדרגא לדרגא בכל הענינים שמתעסקים בהם, ובכל הענינים שרצה שיתעסקו ויפעלו בהם.
(ח) "דאָלאַ" יאָרצייטן... כבר יצאו י"ח ביאָרצייט הראשון, ומכאן ולהבא "וועט מען פראָווען הילולא'ס".
(ט) ובודאי שכולנו יחדיו וכל אחד מאתנו בפרט מקבל כחות נוספים מהרבי — שעכשיו ישנם גם אצלו כחות נוספים לגבי הכחות שהיו לו לפניו — שיוכל לפעול בכל הענינים בנקל יותר מכמו שהי' לפניו, ומתוך מיעוט ההעלמות וההסתרים מכמו שהי' לפניו.

בזמן, ואם שייך אז ענין של גידול והתבגרות — שיש אומרים שזוהי פלוגתא בין הרמב"ם להראב"ד¹⁷.

יש להביא שתי ראיות שענינים אלו שייכים גם לאחר ההסתלקות: (א) נהגו בכל תפוצות ישראל לערוך "יאָרצייט" בכל שנה ושנה. וכיון שענינו של "יאָרצייט" הוא, שבו נעשית עליית הנשמה, מוכח, שגם אצל הנשמה (לאחר ההסתלקות) שייך הוספה התלוי' בזמן.

(ב) ישנה רשימה של כ"ק מו"ח אדמו"ר מכ"ף מרחשון תש"ה¹⁸ — שבו מלאו שמונים וארבע שנים מיום הולדת אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁹, וביום זה מסתיימת השייכות לקאָפּיטל פ"ד (כידוע במנהגי אמירת תהלים¹⁵) — ע"ד חזיון לילה, שבו אמר לו אביו שיאמרו דרוש על קאָפּיטל פ"ד. ומזה מובן גם בנדו"ד (כמדובר¹⁶ שהרבי הבהיר מראש ("באָוּאָרנט") כמה וכמה ענינים) — שבכתבו אודות יום הולדת אביו אדמו"ר נ"ע כו"כ שנים לאחר ההסתלקותו, פסק גם בנוגע לעצמו¹⁹, שגם עכשיו (לאחר ההסתלקות) ישנו אצלו הענין דיום הולדת, וגם עכשיו ישנם אצלו עליות בעילוי אחר עילוי, אשר, לאחר כל עלי' נמצא שהעבודה הקודמת היתה הכנה להמעמד ומצב שלאח"ז.

* * *

ה. בעניני השליחות של הרבי ישנם כמה סוגים:

ישנם כאלה שבגלוי היתה ההוראה אליהם בנוגע לגשמיות, היינו, שיעסקו בעניני עסק והדומה, אלא שהכוונה הפנימית היתה ענין של תורה ומצוה. וישנם כאלה שגם בגלוי היתה ההוראה אליהם בנוגע לרוחניות, היינו, שהרבי שלח אותם עבור ענין של חינוך, חיזוק התורה, הפצת היהדות, ועד ללמד לילדים אלף-בית.

במאד. ואמר, במעת לעת זה (כ' מרחשון תש"ה) שנתמלאו שמונים וארבע שנים לירידת נשמתו בעולם התחתון הנה יהיו אצלי אורחים טובים, וכפי הסדר הנה כל אחד מכ"ק רבותינו ואבותינו הק' יאמר דרוש על פסוק דקאָפּיטל פד. — עכ"ל בנוגע לענינו (וראה אג"ק ח"ה ע' טז ואילך. וש"נ).

19) ראה גם תו"מ סה"מ אדר ס"ע לח ובהערה 40 שם.

לאח"ז, לאחר בוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לאמריקא, אשר, אילו הי' אז כ"ק אדנ"ע נשמה בגוף בעלמא דין, הי' בשנת הפ"ד.

17) ראה רמב"ם שם ה"ד, ובצפ"ע נ שם. לקו"ש ח"כ ע' 400. וש"נ.

18) ז"ל הרשימה (הועתקה מגוכי"ק כ"ק מו"ח אדמו"ר): ב' כ' מרחשון. היום הוא יום הולדת כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע שנולד ביום ב' חיי שרה בעשרים לחודש מרחשון בשנת תרכ"א בשעה תשיעית בוקר.

בחלומי ראיתי את הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק בבגדי שבת קודש ובפנים צוהלות

יא) כ"ק אדנ"ע הסתלק בהיותו רק בשנת הששים לחייו, ומאורע זה התרחש כו"כ שנים

כשם שבנוגע לאלה שההוראה אליהם היתה בענין של גשמיות, מובן, שאין זה אלא החיצוניות בלבד, והכוונה הפנימית היא ענין של תורה ומצוה [כשם שהכוונה העיקרית בכללות ענין העסק הוא בשביל מצות הצדקה, מעשר או חומש, או יותר מזה (ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק²⁰ אשר בזמן הזה עיקר העבודה היא צדקה), והחלק שנותנים לצדקה מעלה את הכל²¹] — כך בנוגע לאלה שבגלוי היתה ההוראה אליהם בענין רוחני, שגם הם צריכים לידע שזוהי הוראה חיצונית לגבי הכוונה הפנימית שבדבר.

וע"ד מאמר הזהר²² "דא מוחא לגו מוחא כו' האי קליפה להאי והאי להאי", היינו, שגם דבר שהוא פנימיות ומוחא לגבי דרגא תחתונה, אינו אלא חיצוניות וקליפה לגבי דרגא נעלית יותר.

ולכן, גם אלה שההוראה אליהם היתה בענין רוחני, צריכים להתבונן האם ענין זה הוא כבר תכלית המכוון, או שאין זה אלא החיצוניות והקליפה בלבד, וכשם שההוראה בענין של עסק היא החיצוניות בלבד ויש בה כוונה פנימית, כך גם ההוראה בענין של הפצת התורה, חיוק היהדות והדומה, היא גם הוראה חיצונית לגבי הכוונה הפנימית שבדבר²³ (כדלקמן).

ו. כל אלה שהרבי שלח אותם לעסוק בהפצת היהדות בערי השדה, — ולא דוקא ערי השדה ממש, אלא, לאחר שיוצאים מהיכלו של הרבי, שבו קיבל ליחידות, בו התפלל ובו למד, הרי, כל מקום שבו נמצאים הו"ע של "שדה" לגבי היכלו של הרבי, כך שבהיצאה מעבר לאסקופה נמצאים כבר בשדה, כיון שחסר שם ה"תפארת²³ אדם לשבת בית"²⁴ — צריכים לידע שבכל עניני השליחות ישנה כוונה פנימית.

והכוונה הפנימית היא — להפיץ תורת החסידות, כדברי הרבי²⁴ שאדמו"ר הזקן לא רצה לעשות את החסידים למפלגה, אלא תורת החסידות היא עבור כלל ישראל.

23 ישע"י מד, יג.

24 ראה סה"מ תשי"א ע' 136. לקו"ש

ח"ט ע' 344. ועוד.

20 ס"ט. שם ס"י. וראה גם אגה"ת ספ"ג.

21 ראה תניא סוף פל"ד.

22 ח"א כ, רע"א.

לעסוק בעניני מסחר) תהי' ענין של קדושה, ותבע מהם שמהענינים של קדושה יעשו קדש קדשים.

(יג) שהי' נרגש ("ס'הָאָט זיך געפילט") בהחדר פנימה.

(יב) והחילוק הוא — שאלה שההוראה אליהם היתה בענין רוחני, הפצת היהדות, זכו שהרבי בחר עבורם חלק כזה שגם החיצוניות והקליפה (שיכולה להיות ענין של חולין לגמרי, כמו אצל אלה שהרבי הורה להם

וזהו הענין דיפוצו מעינותיך חוצה, שזוהי ההכנה י" לביאת המשיח²⁵.

ז. בכלל ישנם ארבע דרגות: חולין, מעשר, תרומה וקודש. ומצינו גם דרגא חמישית — "מי חטאת", שאפילו טהור לקודש אינו מספיק לחטאת²⁶. וכמו כן יש גם בנפש חמש דרגות: נפש, רוח, נשמה, חי', יחידה²⁷. ובהתאם לכך הי' הדיבור וההוראה של הרבי לכל אחד לפי אופנו ומדרגתו.

נפש — שייכת לענין של חטא, כמ"ש²⁸ "נפש כי תחטא". ולכן, לאלה שבדרגת נפש היתה ההוראה בגלוי בענין של גשמיות. ולאלה שבדרגת רוח ונשמה, ועאכו"כ חי' יחידה, שהם דרגות נעלות יותר — ההוראה אליהם היתה בענינים נעלים יותר, כל אחד לפי מדרגתו.

אבל, צריכים לידע שכשם שהדרגא דנפש אינה אלא הכנה לגבי דרגא נעלית יותר, כך גם דרגת רוח ונשמה, ואפילו חי' יחידה, אינם אלא שם וכלי לעצם הנשמה, כדיוק הלשון²⁷ "חמשה שמות נקראו לה", לעצם הנשמה, היינו, שגם יחידה (שנכללת בחמשה שמות) אינה אלא שם והכנה לעצם הנשמה²⁹.

ובמילא מובן שבהדיבור לבחי' היחידה, חי' נשמה ורוח, או אפילו נפש — היתה הכוונה והרצון להגיע לעצם הנשמה.

ולכן מובן שכל אלה שהיתה להם שייכות אל הרבי, שיש להם עתה שייכות אל הרבי, ובמילא תהי' להם שייכות גם לאח"ז, כיון שכל דבר שבקדושה אף שמשתלק מניח שרשו במקומו³⁰ — צריכים לידע שבכל ההוראות שקיבלו מהרבי ישנה כוונה פנימית³¹, והכוונה הפנימית

29 ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 56. וש"ג.
30 שער הכוונות דרושי ויעבור דרוש א'.
וראה תניא אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.

לעשות לביאת המשיח, ה"ז הענין דיפוצו מעינותיך חוצה.

טו) וכאמור, "דא מוחא לגו מוחא כו", ובהדרגא הכי עליונה ד"מוחא" ("אין דעם טיפסטן מוח") ישנה הנקודה הפנימית שנקראת "יחידה", בגלל שקשורה עם "יחיד", שנמסרת לנו ("עם גיט זיך אונדז איבער") בהפצת המעיינות חוצה.

25 אגה"ק הבעש"ט — כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.
26 חגיגה יח, ב (במשנה).
27 ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לז.
28 ויקרא ד, ב. ועוד.

יד) זוהי העבודה שצריכים אנו להעמיד ("צושטעלן") לביאת המשיח. — בנוגע להשייך ל"כולו כו" או "כולו זכאי" (ראה סנהדרין צח, א), שבשביל זה צריכים לפעול ענין התשובה, עד ש"אתא לאתא צדיקיא בתובתא" (ראה זח"ג קנג, ב) — ענין זה יעשה מישהו אחר, אבל, מה שאנו צריכים

היא — פנימיות התורה, יפוצו מעינותיך חוצה, כלומר, להפיץ את תורת החסידות הכללית שנתגלתה ע"י הבעש"ט והבאים אחריו, ותורת חסידות חב"ד שנתגלתה ע"י אדמו"ר הזקן והבאים אחריו, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר ועד בכלל, שעי"ז מתמלאת ונשלמת הכוונה פנימית.

ה. וכשתושלם הכוונה פנימית יהי' "לכל בני ישראל .. אור במושבותם"³¹, ויקויים מ"ש בפרשתנו³² "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", — בהפרשיות שלפנ"ז מדובר אודות הגלות, ובפרשתנו הו"ע הגאולה —

ו"אז ישירט"ו משה"³³ — "שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחיית המתים מן התורה"³⁴, היינו, שבקרוב ובעגלא דיין "ישיר משה — של דורנו — ובני ישראל", בוא"ו המחבר (לא וא"ו המפסיק) — ישיר לשון יחיד³⁵,

ויקויים מ"ש³⁶ "הוי' ימלוך לעולם ועד", וגם בלשון תרגום: "הוי' מלכותי' קאים לעלם ולעלמי עלמיא",

ובפשטות — שבמהרה בימינו נראה את הרבי בעיני בשר, והוא יוציאנו לגאולה האמיתית והשלימה — אמן.

* * *

ט. בבואו לאמריקא אמר הרבי: "אזלת לקרתא עבד כנימוסא"³⁷. כאן באמריקא אוהבים לשמוע כרוז, הצהרה ("סטייטמנט"), דבר חידוש, ומה טוב — דבר המבהיל את הרעיון. אינני יודע אם יש צורך בסדר כזה, אבל — "אזלת לקרתא עבד כנימוסא":

שלושת האהבות, אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל, כולא חד³⁸. אי אפשר לחלק ביניהם, כיון שכולא חד, כעצם אחד. — בתורת החסידות מובא מאמרו של הבעש"ט³⁸ בשם ראשונים: העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס כולו. ובנדודי, כיון שג' האהבות הם עצם

(34) סנהדרין צא, סע"ב. מכילתא ופרש"י עה"פ.
 (35) עיין ג"כ שמו"ר פכ"ג, ט.
 (36) שם, יח.
 (37) ראה ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ.
 (38) ראה כתר שם טוב בהוספות סרכ"ז. וש"נ.

(31) בא יו"ד, כג.
 (32) בשלח יד, ח.
 (33) שם טו, א.

טז) עיקר ענינה של פרשה זו, שלכן נקראת השבת (שבה קורין פרשה זו) בשם "שבת שירה".

אחד, מובן, שבכל א' מהם יש שלשתם, כי, כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכלולו.

כשישנה אהבת ה', אבל אין אהבת התורה ואהבת ישראל, ה"ז הוראה שחסר גם באהבת ה'. לאידך גיסא, כשישנה אהבת ישראל, עם היותה מהמצוות שכליות שהשכל מחייבם, הרי, סוף סוף, מגיעים לאהבת התורה ואהבת השם. וכידוע³⁹ הסיפור אודות הרבי הצמח-צדק, שע"י נתינת גמילות חסד ליהודי הגיע לענינים כאלה שלא הגיע אליהם ע"י תורה ועבודה.

"הצהרה" ("סטטימטענט") זו צריכים להכריז ולהודיע. כאשר רואים יהודי שיש לו אהבת ה' ואין לו אהבת התורה ואהבת ישראל, צריכים לומר לו, שעליו לדעת שאהבת ה' לבדה, ללא אהבת התורה וישראל, אין לה קיום. לאידך גיסא, כשרואים יהודי שיש לו רק אהבת ישראל, צריכים להשתדל להביאו לאהבת התורה ואהבת ה'. וכן צריכים להשתדל שפעולתו באהבת ישראל תתבטא לא רק בנתינת לחם לרעבים ומים לצמאים, אלא שמצד אהבת ישראל יקרב יהודים לאהבת התורה ואהבת ה'.

וכאשר יהיו שלשת האהבות יחדיו, יהי זה "חוט המשולש" ש"לא ינתק"⁴⁰.

ועי"ז תבוא גם הגאולה, שכן, כשם שהסיבה ל"גלינו מארצנו" בגלות האחרון היא בגלל ההיפך דאהבת ישראל⁴¹, כך ע"י אהבת ישראל תבוא הגאולה במהרה בימינו ממש.

* * *

י. (אחד שאל בענין שליחות שהעמיס עליו כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר נעשה בן חמש עשרה שנה, לקחו אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע למזכיר בעסקנות הכלל⁴². לאסיפת הרבנים מסוימת שהתקיימה אז (כמדומה בקובנה), שלח אדמו"ר נ"ע את כ"ק מו"ח אדמו"ר בתור נציג שלו⁴³. כיון שהרבי הי' אז צעיר, בן חמש עשרה

(42) סה"ש תש"ה ע' 78. "שלשלת היחס ור"פ מתולדות בית רבינו" ב"היום יום" בתחלתו.

(43) ראה "היום יום" שם.

(39) סה"מ תשי"א ע' 153 ואילך. וראה גם תו"מ ח"א ע' 211 ואילך. לעיל ע' 199. וש"נ.

(40) ע"פ קהלת ד, יב.

(41) יומא ט, ב.

שנה, שלח עמו אדמו"ר נ"ע את הרשב"ץ⁴⁴. הרשב"ץ הי' יהודי פיקח מאד, אבל, אדמו"ר נ"ע ציווהו לאמר, שלמרות ששולח אותו עמו, עליו לדעת, שככל שימעט מלהתערב, עדיף יותר ("וועט זיין אַלץ גלייכער").

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) ואם אז כך, כל שכן עתה: לשם מה צריכים להתערב בעניניו של הרבי?! אין צורך לתת לו עצות ולא לומר דעות. צריכים לקיים ולמלא את רצונו, וככל שתתמעט ההתערבות עם "אייגענע פירושים", עדיף יותר.

* * *

יא. מאמר ד"ה באתי לגני — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.
 [טרם פתח את המאמר אמר: בהמאמר שנתן כ"ק מו"ח אדמו"ר ליום הסתלקותו מתחיל⁴⁵: באתי לגני... (עד סוף סעיף ג'),
 אח"כ הפסיק וצוה לנגן ניגון ה"בינוני", ואמר: כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' מחבב ניגון זה. אח"כ צוה לנגן ניגון מכ"ק אדמו"ר נ"ע,
 אח"כ המשיך המאמר: והנה אחרי שמבאר בהמאמר דעיקר שכינה בתחתונים היתה... (עד סוף סעיף ה'),
 אח"כ הפסיק וצוה לנגן ניגון מכ"ק אדמו"ר מוהר"ש, ואח"כ ניגון מכ"ק אדמו"ר הצ"צ,
 אח"כ המשיך המאמר: והנה בסיום המאמר מבאר... (עד גמירא),
 אחרי אמירת המאמר ובהפסק חלק השיחה דלקמן, צוה לנגן ניגון מכ"ק אדמו"ר האמצעי וניגון כ"ק אדמו"ר הזקן (בן ד' הבבות) כדלהלן.

* * *

יב. אחרי המאמר אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א]:

כעת הקשיבו יהודים!

ככלל בחב"ד היתה התביעה שתהי' עבודתו של כאו"א בעצמו, ולא להסתמך על הרביים.

זהו ההפרש⁴⁶ בין שיטת פולין לשיטת חב"ד, ששיטת פולין היא "וצדיק באמונתו יחי"⁴⁷, אל תקרי יחי' (החי"ת בשבא) אלא יחי' (החי"ת

44) ראה אודותיו — "התמים" ח"א ע' 91. תש"ד ע' 133. ועוד.
 46) ראה לקו"ד ח"א קמא, ב. סה"ש תנאי פל"ג.
 47) חבקוק ב, ד. וראה מכות בסופה.

44) ראה אודותיו — "התמים" ח"א ע' 91. וראה סה"ש קין הי"ש"ת ע' 91.
 45) סה"מ תשי" ע' 111 ואילך.
 46) ראה לקו"ד ח"א קמא, ב. סה"ש תנאי פל"ג.

כפתח), אבל אנו, חב"ד, צריכים לעבוד כולנו בעצמנו, ברמ"ח אברים ושס"ה גידים של הגוף, וברמ"ח אברים ושס"ה גידים של הנשמה.

"הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"⁴⁸. אינני מסלק את עצמי ("איך זאג זיך ניט אָפּ") ח"ו מלסייע, לסייע כפי היכולת, אבל, כיון שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, הרי, אם לא תהי' העבודה לבד, מה יועיל זה שנותנים "כתבים", מנגנים ניגונים ואומרים לחיים.

הרבי ה' אומר לפעמים: "לייגט זיך ניט אַריין קיין פויגעלעך אין בוזעם"...

צריכים לבד להפוך את השטות דלעומת זה והרתיחה ("דער קאָך") של הנפש הבהמית — לקדושה⁴⁹.

יג. בנוגע להמשכן — ה' יכול לעשות משה לבדו, ועד"ז בנוגע לבית המקדש — ה' יכול לעשות דוד לבדו, אלא שרצונם ה' לזכות את כל בני".

וכמו כן כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר כתב את הספר תורה לקבלת פני משיח צדקנו, אמר, שאינו רוצה לעשות זאת לבדו, אלא רצונו בהשתתפותם של כל ישראל, כדי לזכות בדבר את כלל ישראל⁵⁰.

ופשיטא שבעשיית הדירה לו ית' בתחתונים — צריכים להשתתף כולנו, וכל בני". כל אחד צריך לעשות בעצמו, למלא את שליחותו. נשארו רק פכים קטנים, וכשיסיימו אותם, אזי יקויים היעודי⁵¹ "ועלו מושיעים וגו'", היינו, שג' קליפות הטמאות ידחו ויבטלו, וקליפת נוגה, כללות העולם, תתעלה לקדושה, ותושלם תכלית הבריאה — שתהי' דירה לו ית' בתחתונים⁵².

* * *

יד. (צוה לנגן אחד הניגונים מכ"ק אדמו"ר האמצעי, ואחרי הניגון אמר):

דובר ב"ט כסלו⁵³ שיסדרו חלוקת המשניות, שכל אחד יקח חמשה

48) ברכות לג, ב. וש"נ. הובא בפרש"י לקו"ש ח"ב ע' 589.
 עה"ת עקב יו"ד, יב. (51) עובדי' בסופו. וראה פרש"י וישלח
 49) ראה במאמר פ"ו (לעיל ע' 198) לג, יד.
 ואילך. (52) ראה תניא פל"ו.
 50) ראה אג"ק שלו ח"ו ע' רעח. וראה גם (53) סט"ו (לעיל ע' 125).

פרקים ויסיימם עד יו"ד שבט, ובודאי סיימו כולם. וע"פ מנהג ישראל לומר דבר-מה בהסיום, אומר דברים אחדים ("וועל איך זאָגן אַ פּאָר ווערטער") בקיצור.

בהמשנה הקודמת למשנה האחרונה שנינו⁵⁴: "חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה, בית שמאי אומרים משיהרהר⁵⁵, בית הלל אומרים משירסק".

כלומר: לדעת בית שמאי משתנה מעמדו ומצבו של דבר ("שטעלט זיך איבער אַ זאָך") במחשבה לבדה, ולדעת בית הלל יש צורך בפעולה.

והנה, אף ש"בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה"⁵⁶, הרי ידוע שלעתיד לבוא תהי' הלכה כבית שמאי⁵⁷. וכיון שעכשיו הולכים כבר לקראת לעתיד לבוא ("איצטער גייט דאָך שוין צו לעתיד לבוא"), ערב שבת, ישנו כבר הענין ד"טועמי"⁵⁸, הטעימה מדעת בית שמאי — שבמחשבה לבדה נעבור כבר ("זאָל מען שוין איבערגעשטעלט ווערן") למעמד ומצב נעלה יותר.

ובנידון דידן:

בעמדנו במעמד עשרה מישראל, "אכל בי עשרה שכינתא שריא"⁵⁹, ובפרט כשישנם כמה פעמים עשרה, ובפרט בבית הכנסת ובית המדרש (כידוע⁶⁰ שיש מעלה בבית הכנסת לגבי בית המדרש ובבית המדרש לגבי בית הכנסת), וביתר שאת וביתר עוז בד' אמותיו של הרבי, בהמקום שבו חי כמה וכמה שנים, ובו התפלל ולמד — עומד כאו"א בהתעוררות שמהיום והלאה תהי' הנהגתו כדבעי למהוי, וכיון שהולכים לקראת לעתיד לבוא, אזי הלכה כבית שמאי שמחשבה לבדה מעבירה ("שטעלט איבער") למעמד ומצב אחר, ותהי' היציאה מן המיצר אל המרחב.

טו. בסיום המשניות: "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום". וכמו שאומרים⁶¹ "ברכנו אבינו כולנו כאחד".

(54) ראה גם תו"מ הדרנים על הרמב"ם ורע"ג. וש"ס ס"ע שפא ואילך. (58) ראה לקו"ש ח"כ ריש ע' 173. וש"נ. (55) יש עוד גירסא "משיחרר", אמנם סנהדרין לט, א. (59) ראה אנציק' תלמודית ערך ביהכנסת גירסת י"א בפירוש ר' האי גאון ועוד הוא — משיהרהר. (60) ראה אנציק' תלמודית ערך ביהכנסת וערך ביהמ"ד (כרך ג ע' קצו ואילך. רי ואילך). וש"נ. (61) בברכת "שים שלום" בתפלת העמידה. (56) ברכות לו, ריש ע"ב. וש"נ. (57) ראה מדרש שמואל לאבות פ"ה מ"ט. מק"מ לזח"א יז, ב. הובא בלקו"ת קרח וראה תניא פל"ב.

ע"י השלום מסירים כל ההעלמות, הסתרים והגבלות.

וכיון שמחשבה מועלת⁶², הרי, עי"ז שמחליטים שיהי' הכלי מחזיק ברכה זה השלום, אזי נעשית היציאה מהמעמד ומצב ד"ערכיך" — כמ"ש בהתחלת המשניות "מאימתי קורין את שמע בערכיך", שגם אז ("בערכיך") צריך להיות הענין דק"ש, שתהי' ההכרה ש"הוי' אחד"⁶³ — אלא שע"י השלום תהי' בקרוב ממש קריאת שמע "בשחר".

ואף שישנו גם הפירוש ד"שחר" מלשון שחרות⁶⁴, ה"ז יתהפך להפירוש ד"שחר" מלשון בוקר ויום, ו"לילה כיום יאיר"⁶⁵, שה"ערכיך" גופא יאיר⁶⁶.

וכל זה יהי' בביאת משיח צדקנו, שנזכה לכך בעגלא ובזמן קריב.

טז. (צוה לנגן ניגון של כ"ק אדמו"ר הזקן — בן ד' בבות — ואחרי הניגון אמר:)

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר⁶⁷, שכשדובר אודות קבלת עניני נשיאות מאביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ביקש, שיהי' זה בחסד וברחמים.

כמו כן אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁸ — בדברו אודות ביאת המשיח — שבימיו יהי' הדבר הזה. ואין קושיא בדבר — כיון שמפורש בירושלמי⁶⁹ (והובא גם בילקוט שמעוני⁷⁰) שכאשר ההנהגה היא ביראה מלפניו תחת ממשלתו והנהגתו, אזי אפילו לאחרי עשרים שנה חשיב שנמצא כאן⁷¹.

מדוע התעכב הדבר?

— סיפר לי יהודי במכתבו, שבשנת תרפ"ג שאל את כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד נסיעה לאיטלי, וכ"ק מו"ח אדמו"ר השיבו: לכל עת, ויעץ לו לנסוע ללמוד בתומכי תמימים. רק עכשיו הגיע לאיטלי, וכותב לי, שעכשיו הוא מבין את דבריו של הרבי שאמר לו לפני עשרים ושבע שנים!

67 ראה שיחת שמח"ת תרצ"ג (נעתקת באג"ק ח"ג ע' שנג. וראה תו"מ — רשימת היומן ע' רמב (נעתק ב"היום יום" כ חשון)).
68 שיחת י"ט כסלו תרפ"ז (סה"ש תרפ"ז ע' 122. ע' 126).
69 סוטה פ"א ה"ח.
70 ס' שופטים רמז עא.
71 ראה גם שיחת ש"פ חיי שרה בסופה (לעיל ע' 96).

62 סנהדרין כו, ב. וראה לקו"ד ח"א בתחלתו.
63 ואתחנן ו, ד. זכרי' יד, ט.
64 ראה אוה"ת במדבר ע' מד ואילך.
65 תהלים קלט, יב.
66 נתבאר בד"ה ויאמר גו' מחר חודש דש"פ אחרי, מבה"ח אייר (תו"מ ח"ג ע' 56 ואילך).

אצלנו — לא ימשך הדבר שנים ח"ו, אלא יהי' במהירות. צריכים רק להשלים את העבודה עם ה"פכים קטנים", צריכים לשנות את הרגילות וההנחות, ואז יהי' הענין ד"אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין"⁷², ותושלם הכוונה העליונה.

יז. (טרם צאתו אמר:)

"כי בשמחה תצאו ובשלום תוכלון וגו'"⁷³.

כשתהי' שמחה, שאז יהי' במילא שלום, שכל אלה שמקושרים אל הרבי יהיו באחדות — אזי (כהמשך הכתוב) גם "ההרים והגבעות", לא רק שלא יעכבו, אלא שיסייעו, "וכל עצי השדה", אילני סרק שאינם עושים פירות, יעשו פירות, כמארז"⁷⁴ "עתידים אילני סרק שיעשו פירות"; אלא שכל זה הוא בתנאי שיהי' שלום, שכל השייכים אל הרבי יהיו באחדות.

ואז יעזור השי"ת להשלים את הכוונה שהרבי הטיל על כולנו ומסר לנו, שזהו תכלית הטוב האפשרי.

ישראל, אבל בתו"כ ר"פ בחוקתי משמע דכל אילני סרק יעשו פירות. ועייג"כ ב"ר פ"ה, ט (וראה תו"מ הדרגים על הרמב"ם וש"ס ע' תמא ואילך).

72) זח"ב קכח, ב. תניא פכ"ז. לקו"ת ר"פ פקודי.
73) ישע"י נה, יב.
74) בסוף כתובות: אילני סרק שבארץ